

SANTA MAGDALENA DEL PLA (EL PONT DE VILOMARA I ROCAFORT)

Santa Magdalena del Pla és una església romànica tardana, avui capella del cementiri del Pont de Vilomara. Documentada des del 1077, fou cedida al monestir de Sant Benet de Bages i restaurada entre 1985 i 1987. És un temple senzill, amb nau rectangular i absis semicircular cobert per volta de quart d'esfera, il·luminat per una finestra de doble esqueixada. Conserva una finestra en creu a ponent i la porta original al costat sud, seguint la tipologia romànica rural.

TORRE DEL BRENY (CASTELLGALÍ)

La Torre del Breny és un mausuleu romà del segle III situat prop de la confluència del Cardener i el Llobregat. Malgrat estar parcialment desmuntat al segle XIX, conserva una base monumental que evidencia la seva importància. El seu valor arqueològic la fa clau per entendre l'arquitectura funerària romana a la regió.

TORRE DEL BRENY. Foto: Lluís Fernández.

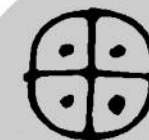
L'EXEDRA (CASTELLGALÍ)

L'Exedra de Castellgalí és una estructura semicircular romana del segle III o IV situada al barri de Boades. Formava part d'una sala noble d'una vil·la. S'ha dit que és una predecessora formal dels absis romànics. Conserva fins a quatre metres d'alçada. És un element singular del patrimoni arquitectònic romà del Bages.

EXEDRA. Foto: Lluís Fernández.

Lluís Fernández López

AARS

AMICS DE L'ART ROMÀNIC DE SABADELL

Núm. 240

23 de novembre de 2025

ELS BAGES

SANT BENET DE BAGES (SANT FRUITÓS DE BAGES)

La fundació del monestir de Sant Benet de Bages es remunta al 950, per iniciativa del noble Sal·la i la seva esposa Ricarda, tot i que la comunitat monàstica no es consolidà fins al 972 amb la consagració de l'església. Sal·la establí que el monestir depengués directament de Sant Pere de Roma i que els abats fossin elegits entre els seus descendents, fet que generà conflictes i decadència. El papa Silvestre autoritzà que la comunitat escollís els seus abats, iniciant-se la recuperació amb l'abat Ramió. El monestir prosperà fins que, amb la reforma romana de 1075, fou unit a Sant Ponç de Tomeres, recuperant la independència el 1108. Poc després, fou devatat pels almoràvits, fet que motivà la reconstrucció.

SANT BENET DE BAGES. Foto: Josep Renalias.

Durant l'època gòtica, el monestir patí una nova decadència per culpa del desgovern dels abats. Al segle XV es construí el palau abacial i es fortificà el recinte. Al segle XVI, sota l'abadiat de Pere Frigola, es restauraren diverses parts com el claustre i el dormitori. A finals del mateix segle, passà a dependre de Montserrat, que hi fundà un Col·legi d'Arts el 1620. El monestir fou venut en subhasta el 1845, després de l'exclaustració de 1835, i quedà abandonat fins que la mare de Ramon Casas el restaurà amb Puig i Cadafalch. El 2000 passà a mans de Caixa Manresa.

La composició del monestir medieval segueix el model romà, amb edificis articulats al voltant d'un claustre. A Sant Benet, aquest nucli data del segle XII, amb l'església al nord, la sala capitular a llevant, la cuina i el refectori al sud, i les zones d'emmagatzematge a ponent. El dormitori probablement se situava al pis superior. Amb el temps, les funcions de les estances canviaren, però es poden identificar la sala capitular i el refectori. Al segle XVI es construïren noves edificacions que conformaren un segon pati.

L'església actual, del segle XII, té planta de creu llatina amb tres absis semicirculars, només un és visible exteriorment. La nau està coberta amb volta de canó apuntat i els absis amb volta de quart d'esfera. Té dues portes d'accés i diverses finestres ornamentades. Sota l'absis central hi ha una cripta, possiblement destinada a relíquies, com les de la Vera Creu i sant Valentí. El campanar principal és una torre de dues plantes, i n'hi ha una altra a ponent, iniciada al segle XI.

El claustre, trapezoïdal, té quatre galeries amb volta de canó i grups d'arcades separats per pilastres. Els seixanta-quatre capitells són decorats amb motius vegetals, zoomòrfics i historiat, alguns d'estil califal reutilitzats d'estructures anteriors. Un capitell porta una inscripció que identifica el promotor de l'obra, possiblement l'abat Bernat Sanespleda (1225). La datació del claustre se situa entre 1200 i 1230.

SANTA MARIA DE MATADARS (PONT DE VILOMARA I ROCAFORT)

Santa Maria de Matadars és una església preromànica i romànica que ha estat objecte de diverses intervencions arqueològiques i restauracions fins a l'actualitat. És coneguda també com Santa Maria del Marquet. És una església d'origen altmedieval situada a l'oest del terme municipal del Pont

SANTA MARIA DE MATADARS. Interior. Foto: Ajuntament de Pont de Vilomara i Rocafort.

de Vilomara i Rocafort, al Bages. Es troba aïllada, sobre una terrassa fluvial, al costat de l'antic mas del Marquet, en una zona que ha estat ocupada des d'època romana.

El lloc de Matadarcos apareix documentat l'any 955, i el 958 fou donat al monestir de Santa Cecília de Montserrat, juntament amb les esglésies i altars que hi havia. Aquesta vinculació suggereix que Matadars podria haver estat un centre primitiu de vida monàstica. Durant el segle XII, l'església és esmentada com a parròquia del bisbat de Vic.

L'edifici actual conserva una capçalera preromànica complexa, amb un absis central trapezoïdal i una finestra de ferradura, així com un braç nord del transsepte que forma una absidiola també trapezoïdal. La nau, reconstruïda al segle XI, és romànica i presenta volta de canó amb arcs torals i una cornisa que delimita la volta. Les finestres de doble esqueixada als murs laterals, els arcs de ferradura i les falses ferradures als absis laterals evidencien una transició entre l'arquitectura preromànica i romànica.

L'església fou restaurada parcialment el 1950, però el seu estat d'abandonament va ser denunciat l'any 2003 pels Amics de l'Art Romànic del Bages, alertant del risc d'esfondrament. Aquest fet impulsà una restauració integral, tant interior com exterior, a càrrec de la Diputació de Barcelona. Les intervencions recents han inclòs excavacions arqueològiques, consolidació estructural i recuperació de l'espai litúrgic, tot respectant la traça original i els elements històrics conservats.

Actualment, Santa Maria de Matadars és considerat bé cultural d'interès nacional (BCIN), protegit com a monument històric des de 1931. La seva singularitat arquitectònica, el context històric i les restauracions acurades en fan un exemple destacat del romànic rural català. A més, conserva una talla de la Mare de Déu del segle XII, amb restes de policromia, exposada al Museu Nacional d'Art de Catalunya (MNAC), que complementa el valor artístic del conjunt.